

Արածանու վերին հովտին մէջ ի Բագրեանդ, Մանազքերդին մօտ 10 մղոն հիւսիս-արեւմուտք։ Յատկապէս կոփուած և ողորկուած մի բարձր ժայռի վրայ՝ բաղկացած կապոյտ-կանաչագոյն գլուխիւն, Մեհուա արծանագրած է իր ամենաճոխ յաղթանակներէն մէկը։ Սա է նաեւ ամենալաւ եւ ամբողջապէս անվթար խալդ սեպագրութեան նմուշը։

Յալդ պատմագրութեան բառամթերքի ամենէն ռազմական ոճերով Մեհուա կը պատմէ իր արշաւանքը Ճայոց երկրի Ուտուպուրիին թագաւորին դէմ, անոր նուաճումն և բազմատեսակ տուրքերի զանձումն՝ ընդ որս եւ ոսկի եւ արծաթ։

Սակայն Մեհուալի այդ 36 տողեայ արծանագրութեան մէջ կան բազմաթիւ բառեր և նշանիսկ մի ամբողջ տող որոնք ցարդ կը մնան բոլորովին անմեկնելի։

Մօրթման⁽²²⁾ եղաւ առաջինը եղծելու այդ արծանագրութիւնը՝ ի հարկէ հանդերձ ոկզմական անխուսափելի սխալներով։ Նա այդ բառը կը կարդայ a-sa-a-zi-e (տես աղբր, էջ 514, տող 21, եւ մեկնաբանութիւն՝ տողք 545-546) և բաղդատական-լեզուաբանական մի քննութիւնէ յետոյ բառը կը նշանցնէ հայերէն տարծել բային հետ։

Սէյս⁽²³⁾ որ զխաւորապէս օգտուած է Մօրթմանի վերոյիշեալ գործերէն եւ Ս. Գիւրառի վերծանումներէն, 1882ին հրատարակեց մի շատ աւելի ուղիւղ ընթերցում, և ըստ երեւոյթի՝ աւելի բանաւոր մի թարգմանութիւն։ Դժբախտաբար ձեռքիս տակ չունիմ Հայր Սանդալեանի աշխատութիւնը՝ անկէ եւս օգտուելու համար։ Բառին դժուարութիւնը կը կայանայ ոչ միայն առնոր նշանակութիւնը ճշտելուն՝ այլ եւ յաւջորդ տողի առաջին բառի հետ անոր ունեցած հաւանական քերականական յարաբերութիւնը որոշելուն մէջ։

ԱՐԾԱԿ ՍՍՅՐԱՍՏԵԱՆ

(Շարունակելի)

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐԺԻՆ ԱՌՈՂՋԱԿԱՆ ՎԵՃԱԿԸ

Կը շարունակէ դէպի բարեւում իր բեականոն ընթացքը. բժիշկը մասնակի կերպով երկիցս բացաւ զանէ փաթոյքին սրբունքին՝ վիրաւորուած կեանքուն համապատասխանող կեանքը եւ հաստատեց ոսկիին ամրապնդուած ըլլալը։ Հաւանաբար, երկու կամ երեք շաբաթ յետոյ, Սրբաւան Հայրը պիտի կարենայ Աստուծով իջնել անկողինէն, որ է այսօր (29 Յունվ.) քառասուն օրեւ ի վեր։ Յաւեր անհետացած են բոլորովին. ջերմութիւնը գրեթէ բնականոն է, բարձրացած չլուրով աւելի քան 37 սասիմանը։ Միակ նեղութիւնն է ձանձուրութիւն անցուց, որուն սակայն բացուրեամբ կը յաղթահարէ, քնքեցունով, փոքր ի քսեք պատեօնական պարագումներով եւ գրելով։ Ընկալման դուրքեան մէջ է որ գրեց «Սիւն»ի Յունուարի եւ Փետրուարի խմբագրականները եւ իրմէ ստորագրուած ուրիշ գրութիւններ։

Միաբան շարունակ կ'այցելեն. համակրական արտայայտութիւնք կը շարունակուին ամէն կողմէ. Լասիցաց պատրիարքը, միւս հոգեւոր պետք եւ միաբանութիւններ դարձեալ այցելեցին. երեսուցիս կ'առավարչէ՝ Մր. Քիզրոյ, որ քանիցս փոխանորդ էր դուրեւած, ինքն անձամբ եւս այցելեց, նոյնպէս հիւպատոսներէն ոմանք, մեր Ամանորին առիթով։ Արասաւհմանէն, միջեւ Սմերիկայէն եւ Հնդկաստանէն եւս, հասած են ցաւակցական եւ բարեմաղթական հեռագիրներ եւ նամակներ։ Առաջին հեռագրողը եղաւ Արմենակ Պէյ Կամարուսկան՝ Նիսիցայէն, ապա բարեսօր Դաւուտ Պէյ Կիլիկիէնէն՝ Բարիզէն, երկիցս. Բարեգործականի կեդրոնը, Տիգրան Կամարուսկան, Արակ Չօպուսեան, Տիկիին Քեօկեան՝ Նիսէն, Ասորոց կաթողիկոսը՝ Համայէն, Ղաթինբու Պատրիարք՝ Գանիբէն, Գարեգին Արքեպ.՝ Նիւ Եօքէն, Բրոժ. Աղոնք, Հ. Ակիսեան՝ Վիեննայէն, Տ. Վրասաւպուրի Սրբաւան, քահանայից դասը եւ Նիկեացոյ Հոգաբարձութիւնը՝ Բարիզէն, եւ քանի մը հարիւր ուրիշներ, սահմանակից եւ հեռասահման երկիրներէ։ Շաբաթ մը առաջ հասաւ նոյնպէս Ամենայն Հայոց Վեհ. Ս. Հայրապետին հեռագիրը, որով Ն. Ս. Օմուրիւնը իր վրդովմունքը կը յայտնէ եւ մաղթամներ կ'ընէր, եւ կը հաղորդէր քի Միաբանութեամբ հանդերձ բժշկութեան աղորմներ քած են Ս. Եղմիածնի Մայր Տաճարին մէջ։

(22) A. D. Mordtmann: Entzifferung und Erklärung der armenischen Keilschriften vom Van und der Umgegend. In Zeitschrift der deutschen Morgenländischen Gesellschaft. XXXI. (1872), էջք 544-546.

(23) A. H. Sayce: Journal of the Royal Asiatic Society XIV (1882), no. 30, էջք 540-43.